

lésével. Az ellen meg József nádor emelt kifogást, hogy a tanács javaslata szerint 20.000 frt kölcsönt vegyenek föl, melynek kamatai aztán a szépeszeti bizottság által legyenek fizetendőek. Annál kevésbbé fogadhatta ezt el, mert a színházi építési költségek már is nagyon megterhelték a bizottságot.

Egyedüli mód az maradt, hogy a polgárok áldozatkészségéhez folyamodtak. Egy bizottságot küldtek ki aláírások gyűjtésére, melynek tagjai voltak: Fellner Benedek városkapitány, Kardeter Tamás közgyám, Liedemann Sámuel és Walthier Ferencz polgárok.

Az aláírási fölhívás kilencz-tíz évi idő alatt lefizetendő 270.000 frtot irányzott elő, mint a Városliget alapítására szükséges összeget s utalt Buda város példájára, hol hasonló módon létesítettek sétányt a bástyán. Hogy a tehetősebbeket adakozásra serkentsék, tervbe vették az adakozók nevének megörökítését is a Városligetben. A nádor is pártolta a nyilvános aláírás formáját s az adakozások megkezdődtek. Kisebb-nagyobb összeggel részt vett benne Pest minden számottevő polgára, különösen kereskedőink s az akkor még nagyszámu pesti görögség.

A polgárok nemes áldozatkészsége hozta tehát létre a főváros egyetlen népies üdülőhelyét. S az igazat megvallva, jobb is ez így; mindenesetre jobban megfelel a népszerű intézmény rendeltetésének, mintha valami kegyuri alapítványnak volna köszönhető.

Várnai Sándor.

KÜLÖNFÉLÉK.

Személyi hir. A földmivelésügyi miniszter az Ornithologiai Központnál alkalmazott személyzet létszámában *Pungur Gyulát*, az Ornithologiai Központhoz berendelt polgári iskolai tanítót a VIII. fizetési osztályba titkárrá, *Csörgey Tituszt* ugyanezen fizetési osztályba adjunktussá, *Schenk Jakabot* pedig a IX. fizetési osztályba asszisztensé nevezte ki,

Felolvasó ülés az Országos Erdészeti Egyesületben. Folyó hó 8-án délután *Róth Gyula*, a közp. erdészeti kísérleti állomás adjunktusa sikerült szabad előadást tartott az Országos Erdészeti

Egyesület nagytermében az áterdölések gyakorlati keresztülviteléről, az áterdölési típusokat vetített sematikus képekben mutatva be. Ezt követően *Bartha Ábel* m. k. főerdész mutatta be új szerkezetű famagasság és vastagság mérő műszerét.

Úgy *Róth Gyula* előadását mint *Bartha Ábel* műszerének leírását lapunk egyik közelebbi számában hozzuk.

A felolvasó ülésen, amelyet választmányi ülés követett, mintegy 120-an vettek részt.

Az erdészet a földmivesiskolában. A „Kecskeméti Lapok”-ból értesülünk, hogy *Selymessy Ferencz* m. kir. főerdész javaslatot terjesztett *Sándor István* főjegyző, mint az ottani Földmivesiskola újjászervezésére alakult bizottság elnökéhez, amelyben az erdészeti tudományok tanítására és oktatására hívja fel a bizottság figyelmét. Az érdekes, figyelemreméltó javaslat lényegében a következőleg szól:

„Véleményem szerint a Földmivesiskola újjászervezésének célja az volna, hogy a középbirtokosok fiai mindazokat az ismereteket elsajátítsák, melyek segítségével öröklött, vagy szerzett földbirtokukat nemcsak fenntartani, hanem jövedelmezőleg fejleszteni is képesek legyenek, tehát mennél belterjesebben kezeljék. A belterjes birtokkezelés pedig abból áll, hogy a geológiai és éghajlati viszonyoknak megfelelően a földbirtokon lehetőleg mindaz termeltesék elsősorban, amire a birtok kezeléséhez anyagban szükség van. Így a fa is azon anyagok közé tartozik, melyekre minden gazdaságban jelentékeny mérvben szükség van. Nem értem ezalatt a nagyobb építkezéseknél elkerülhetetlen műfa anyagot, hanem a kisebb építkezéseknél, a gazdasági eszközöknél és szerszámoknál nélkülözhetetlen faválasztékokat, mint czölöpök, rudfa, dorongfa, kerékagy, keréktalp, küllők, szerszámnyelek, tűzifa stb. és jelentékeny mérvben szőlőkarók.

Ezért azt vélem, hogy minden belterjesen kezelt földbirtoknál megfelelő terjedelmű, jól kezelt erdőterület nélkülözhetetlen.

Ha tehát azt akarjuk, hogy középbirtokosaink a földbirtokuk belterjes kezeléséhez szükséges összes ismereteket elsajátítsák, nem szabad figyelmen kívül hagynunk az erdészetet sem, mert ma már nem állja meg a helyét az a száz év előtt talán igaznak bizonyult mondás, hogy „az erdő és a szerencsétlenség magától nő”.

Indokoltá teszi ezt még az a tény is, hogy a faválasztékok

átlagos ára az utolsó 10 év alatt 50 százalékkal növekedett s így a faszükséglet minden gazdaság számadásaiban jelentékeny téfelt képez. Ha pedig figyelembe vesszük még azt a körülményt is, hogy a nagy mérvben fellendült homoki szőlőművelés a homoki gazdálkodást egészen új irányba terelte, nem szabad megfeledeknünk a szőlőkaró szükségletnek nagy emelkedéséről sem, ami a szőlőkarók nagy áremelkedését eredményezte.

Javasolni bátorodom tehát, hogy a létesítendő új gazdasági iskola tantervében az elméleti oktatásnál a növénytan az erdészeti növénytan kivonatával, a kereskedelemtan a fakereskedelem alapismereteivel, a számtan a fatömegszámítás alapvonaláival is bővítessék, s mint új tárgy az erdőmivelés tan és erdészeti iparműtan kivonata is felvétessék; a gyakorlati oktatásnak pedig az erdőtelepítés, az erdőfelújítás és erdőápolás is tárgyát képezze.

Hogy ezen erdészeti ismeretek mily mérvben taníttassanak, azt — nézetem szerint — annak idején az erdészeti főiskola szaktanárai volnának hivatva megállapítani.

A **Horvát-Szlavon erdészeti egyesület** szeptember 18-án tartotta Kollár Iván kir. erdőmester alelnök elnökle alatt rendezévi közgyűlését, mely igen látogatott volt. A titkári jelentésből kivehetőleg az egyesületnek 52 alapító, 16 elsőosztályu pártoló és 1119 másodosztályu pártoló tagja van. Az egyesület vagyona ez idő szerint 179.900 K. Elnökül *Bombelles* Márk grófot, első alelnökül *Kestercanek* T.-t, második alelnökül *Kuzma* Gy.-t, titkárnak *Dajkovic* Vilmos ny. erdőfelügyelőt, pénztárosul *Erny* Rudolf j. erdőtitket választották meg, és ezenkívül 15 választmányi tagot is választottak. *Laktar* tag javaslatára az ujonnan megválasztott alelnököt, *Kestercanek* tanárt, ki ez alkalommal 25 éves erdészi és szakírói jubileumát is ünnepelte, egyuttal az egyesület tiszteleti tagjának is megválasztották. (Cs. Gy.)

Az **erdészeti költségvetés a bajor képviselőházban.** Nálunk a törvényhozás rendszerint igen hamar átsiklik a földművelésügyi miniszterium költségvetésének tárgyalásánál az erdészetre vonatkozó tételeken. Ha van is felszólalás, az rendszerint rövid s arra, hogy a képviselőház több napig tárgyalja egy-egy gazdasági ágazat költségvetését, eddig eset tudtunkkal még nem volt. Az erdőgazdaság szakképzett művelő által, sajnos nincsen képviselve törvényhozá-

sunkban s így érthető, ha mélyebb vita nem támad. Másként állanak a dolgok a bajor képviselőházban, ahol nem kevesebb mint tíz ülésen át tárgyalták a költségvetés erdészeti tételeit, de ebből korántsem kell arra következtetni, hogy ott mindenki hozzáértéssel és az erdő érdekében szólalt fel. Mint nálunk, úgy ott sem rokonszenves az erdőgazdaságnak a közjót és a jövőt szem előtt tartó álláspontja, ha az egyesek érdekeit érinti. Kiemelendő azonban az a határozottság, amelylyel *Pfaff* pénzügyminiszter a kormány álláspontját megvédte, amely törekvésében egyébiránt a leghathatóbb támogatást *Vollmar* szociáldemokrata (!) képviselő részéről tapasztalhatta. Ezenkívül még *Hammerschmidt* képviselő indult ki felszólalásában magasabb szempontokból és pártját fogta az erdőnek, melyet a bajor nép képviselőinek nagyrésze is kifogyhatatlan fejtős tehénnek tekint. Érdemes a felemlítésre, hogy az erdészeti költségvetést *Blumm* erdőmester referálta. Forrásunkból nem tűnik ki határozottan, hogy ez államhivatalnok-e avagy képviselő, aki egyuttal magánszolgálatban álló erdőmester. Részünkről az első esetet tartjuk valószínűbbnek.

A legtöbb fölszólaló a nagyobb alomszolgáltatás sürgetésével igyekezett magát kerületében népszerűvé tenni. A miniszter felvilágosításai, melyek szerint az állam igen olcsón és a megengedhető határig lehető sok erdei almot ad el, nem elégitették ki a paraszt-képviselőket, akik ezen a téren és a fairtas terén valóban lehetetlen kívánásokat támasztanak. Így *Eisenberger* és *Daiser* képviselők pl. azt hangoztatják, hogy az állam jogtalanul jutott nagy erdőbirtokához, amely tulajdonképpen a községeket illeti meg.

Hasonló állandó tárgya a képviselőházban elhangzó panaszoknak a legeltetés korlátozása az erdőben. Akárcsak nálunk! Ebben az esetben is a szociáldemokrata *Vollmar* kelt az erdőgazdasági érdekek védelmére és a bajor alpokban található nagy tarvágások legeltetése helyett inkább azoknak sürgős beerdősítését kívánja.

Kedvencz tárgya a képviselőknek továbbá az állami erdőkben gyakorolható vadászat mikénti kezelése. Tudvalevő, hogy a vadászat a nagy erdőterületeken Bajorországban legnagyobb részt házi kezelésben áll, a magas hegység egyes kerületeiben pedig az udvarnak van fenntartva. Kisebb kerületek rendszerint a kezelő erdőtiszt-

nek vannak bérbeadva. Az állam és a kezelő erdőtsízt közötti ezt a viszonyt majdnem évről-évre támadják, követelik a vadászatnak nyilvános árverés útján való értékesítését és kifogásolják a nagy szarvasállományt. Ezzel szemben a kormány szilárdan megmarad álláspontja mellett, mely szerint kívánatos, hogy a vadászat és a vadállomány szabályozása az állam kezében maradjon, akár a házi kezelés, akár az erdőtsízteknek való bérbeadás útján. Az udvari vadászterületeken a vadállomány erős apasztása folyamatban van.

Érdekesnek tartjuk itt közbevetőleg megjegyezni, hogy Baden nagyhercegségben, ahol eddig az állami erdőkben a vadászat bérbe volt adva s az erdőgondnok részére, hasonlóan mint minálunk, csupán csekély terület rezerváltatott, ezentul a vadászati kezelés teljesen házilag fog történni. Ennek az újabb elhatározásnak oka főleg a bérlők által tartott nagy vadállomány volt, amely az erdőművelés érdekeivel nem volt összeegyeztethető.

Visszatérve a bajor képviselőház tárgyalásaira, megemlítenedőnek tartjuk, hogy szóba került az aschaffenburgi erdészeti tanintézetnek a feloszlatása és az erdészeti oktatásnak a müncheni egyetemen való egyesítése. Jelenleg tudvalevőleg a bajor államszolgálatba törekvők két évet töltenek Aschaffenburgban, azután ugyanennyit Münchenben az egyetemen. *Andreä* doktorral szemben, aki az aschaffenburgi tanintézet megszüntetését indítványozta, különösen *Gerstenberger* veszi pártfogásába Aschaffenburg városának érdekét s az ottani tanintézetet óhajtáná, az erdészeti oktatás most a müncheni egyetemre utalt részének oda való áthelyezésével, teljes főiskolává fejleszteni.

Pfaff pénzügyminiszter kijelenti, hogy az erdészeti oktatás reformja nyomon fogja követni az erdészeti szervezés reformját, de ez aligha fog másként történhetni, minthogy az erdészeti oktatás mostani megoszlásának megszüntetésével, az a maga egészében a müncheni egyetemen fog egyesítettetni. Aschaffenburg más téren lesz kárpótlandó.

Szóba került még az altiszti oktatás, az erdőtsíztek előmeneteleinek, az altiszti és erdőőri személyzet s végül a munkások helyzetének javítása stb.

Végeredményben a bajor államerdők 1906/7. évi költségvetése 44,152.000 márka bevétellel és 19,618.947 márka kiadással fogad-

tatott el, a kiadás tehát a bevételnek 44⁰/₀-a; a tiszta jövedelem 24,533.053 márka. Megjegyzendő azonban, hogy a kiadások között erdőfelügyeleti természetű tételek és az oktatás összes kiadásai bennfoglaltatnak. Az utépitésre 1,670.000 márka van felvéve. Az állami erdőterület kereken 945.000 *ha* lévén, egy *ha*-ra 26 márka tiszta jövedelem és 1.77 márka utépitési költség esik.

A jegenyefenyő gyökértetű A bogdáni m. kir. erdőgondnokság egyik csemetekertjében a jegenyefenyő csemetéket a jegenyefenyő gyökértetű (*Pemphigus Poschingeri* H.) támadta meg.

A megtámadott csemetéknek először csak a legujabb csucshajtásuk szárad el, azután fokozatosan a többi tűk is vörösödni kezdenek s végül a csemeték teljesen elpusztulnak.

Ha a pusztulásnak indult csemetéket óvatosan kihuzzuk, a károsító rovarokat a gyökérzetten megtalálhatjuk. Színük egészen világos, majdnem fehér, hosszúságuk az 1 milliméter körül van, szélességük alig 0.5—0.4 milliméter és elliptikus alakuk.

A károsítás ténye abban nyilvánul, hogy a rovarok szívójukat a gyökér szövetébe mélyeszti s elvonják a csemetétől a gyökér által felszívott nedveket, ami azok sinlődését, később teljes pusztulását okozza.

Mivel a tetvek a már erősen száradásnak indult csemetéről az ép csemetékre húzódnak, jelenlétüket a még nem teljesen tönkrement, de a megtámadottság külső jeleit már mutató csemetéken lehet legjobban megállapítani.

Jelenléte a csemetékre nézve annál veszedelmesebb, mert ez az állat szűz nemzés útján is nagy mértékben szaporodik s így egyetlen rovar egész csemetekertet megfertőztethet.

Védekezni ellenük csak úgy lehet, ha a megtámadott csemetéket kiszedjük és elégetjük s a fertőzött területen néhány éven át jegenyefenyőt nem telepítünk.

Mivel a baj az összes jegenyefenyő csemetekerteket is fenyegetheti, a máramarosszigeti m. kir. erdőigazgatóság elrendelte, hogy az erdőgondnokok jegenyefenyő csemetekertjeiket állandóan figyelemmel kísérjék s amennyiben a gyökértetű jelenlétét megállapítanák, következőképen járjanak el.

Ha a károsítás egy- vagy két éves csemetéken jelentkezne s a csemetéknek csak 5—10 százalékán mutatkoznának a károsítás

tünetei, kísértsék meg a megtámadott csemeték gondos kiemelésével és elégetésével a megmaradottakat a károsítástól megmenteni.

Ha a csemetéknek 20—25 százalékán észlelhető a megtámadás, emeljék ki az összes csemetéket még ez év szeptember havában, a sinlódóket, nehogy a fertőzés tovább vitessék, ott a helyszínén égessék el, a teljesen ép csemeték gyökereit kisebb csomónként sebes folyású vízben kézzel jól mosassák meg, hogy azokon se föld, se rovar ne maradjon s iskolázzák be ugyanazon csemetekertnek az ugartáblájába. Az ily csemetéknek más csemetekertekbe való átiskolázása feltétlenül tilos.

A megfertőzött csemetekertet egy évig ugarban kell hagyni s azután luczfenyő-maggal bevetni.

Végül, ha a megtámadás a csemetéknek több mint 50 százalékán jelentkezik, az összes csemeték kiemelendők s a megfertőzött tábla közepén elégetendők.

L—1.

Phytophthora az ákáczacsemetéken. A „*Phytophthora omnivora de Bary*“ nevű élősködő gomba, melyet eddig főképpen bükk-csiranövényeken, majd juharokon és a fenyvek szikleveles növényein találtak, cz idén hazánk több helyén az *ákáczacsemetéket* is nagyobb mértékben pusztította.

A betegség úgy jelentkezik, hogy a maghéjból kibuvó gyököcske megfeketedik, mely megfeketedés az egész csiranövénykére elterjed. Szára feketés-zöld, majd feketecsikos s aztán egészen fekete lesz. Ha csak a növényke hegye feketedik meg, akkor gyakran kiheveri a bajt, de ha az a szár alsó részét és a gyökert támadja meg, akkor a növényke rothadni kezd, s kivész. A megtámadott csemeték e gomba fertőzése következtében menthetetlenül elpusztulnak s a fertőzés csemetéről-csemetére terjed, miért is a megtámadott csemeték a közöttük levő egészségesekkel együtt kiemelendők s elégetendők. A baj ellen úgy védekezhetünk, hogy a fertőzés területén egy vagy több évig az ákácvetést beszüntetjük, mert az említett gomba csakis a magcsemetékre, még pedig addig, míg ezek az 1 éves kort el nem érték — veszedelmes.

Leginkább frissen trágyázott területeken, nedvesebb helyeken s árnyékosabb vetényágokban lép fel nagyobb mértékben.

(Cs. Gy.)

A Wagner Károly alapítvány javára befolyt adományok.

Fogassy Gyula tagtársunknak az Erdészeti Lapok f. évi IV. füzetében közzétett lelkes felhívása folytán a Wagner Károly emlékére tett s erdőtisztí özvegyek és árvák segélyezését célzó alapítvány javára a következő adományok folytak be:

Id. Vuk Gyula tőzsdetanácsos ur adománya 200 kor.

Fogassy Gyula ur gyűjtése, amelyhez hozzájárultak:

Fogassy Gyula ur	20 kor.
Lutonszky Mór ur	10 "
Motter Antal	"	5 "
Hawlik Vincze	"	2 "
Nachtnebel Ignác ur	2 "
Pokorny Béla	"	2 "
Gúzikovszky B.	"	1 "
Bienenstock Lipót	"	10 " 52 kor.

Összesen 252 kor.

Fogadják az adományozók nemes és humánus cselekedetükért ezuton is hálás köszönetünket.

Rendkívüli időjárás Máramarosban. Az idei őszi idő Máramaros északi részén rendkívül szeszélyes volt. Egész nyáron át hűvös esős idő gátolta a gazdasági növények fejlődését, a gyümölcs is csak felényire fejlődött, fenyőmag semmi se termett. A tél úgy látszik azt hitte, hogy ezt a gyenge készülségű nyarat könnyen legyőzi, s augusztus végén elküldte fehér előőrseit a havasok ormára. A nyár összeszedve minden erejét, visszaszorította régi ellenségét és mindnyájunk gyönyörűségére kedves, meleg időt varázsolt. Szeptember 25-én teljes erővel jelent meg ismét a tél s annyira visszaverte a nyarat, hogy még Budapestnek is jutott a hóból, de a nyár újból győzedelmeskedett s november 10-ig tartotta meg a visszafoglalt területet. November 10-én volt a döntő ütközet, estefelé folytonos villámlás és dörgés között hatalmas nyári zápor zuhogott, a csata az éj folyamán eldőlt s 11-én reggel hó borította az egész vidéket.

Az erdei növényzet kevés kárral esett tul ezen a rendkívüli időjárásón, csak a havasok szintáján vörösödtek meg az exponált helyeken kiültetett luczfenyő csemeték téli hajtásai.

A fenyőszálfa-vágások munkái a kedvező nyáriás időben

gyorsan haladtak előre, csak a facsusztatás ütközött helyenként — ahol a völgyek nem eléggé meredek — akadályba, mert a szálfák a száraz csuszatókban fennakadtak. Most már a hó segítségével a csusztatás is akadálytalanul lesz befejezhető.

L—L.

Uj vidéki erdészeti egyesület van alakulóban. Székely Mózes kir. erdőfelügyelő az „Arad—Temesvár—Déva—Lugos vidéki erdészeti egyesület” alakuló közgyűlését e hó 15-ére Aradra hívta össze a vármegyeház kistermébe. A gyűlésről, amely az egyesületnek kissé nagyon is hosszú és nehézkes címét remélhetőleg módosítani fogja, közelebbi számunkban megemlékszünk.

A VIII. nemzetközi gazdasági kongresszus Bécsben, 1907-ben. Az utóbbi hónapok folyamán a VIII. nemzetközi gazdasági kongresszus (Bécs, 1907.) végrehajtó bizottságánál számos résztvevő jelentkezett a külföldről és pedig: Németország, Franciaország, Olaszország, Németalföld, Belgium, Spanyolország, Bulgária, Oroszország, Svájc és Svédországból. A végrehajtó bizottság most egy terjedelmes kirándulási program szerkesztésével foglalkozik és e végből a legelőkelőbb gazdaságokkal és ipari telepekkel összeköttetésbe lépett. A kongresszusi tagoknak ugyanis az egyes szakosztályok tanácskozásaiban való részvételük lehetőségén kívül még alkalom nyújtatik, hogy mintaszerű berendezésekkel ismerkedjenek meg. Az előadói munkálatok már kezdenek befolyjni és nyomtatásuk mielőbb megkezdetik, hogy a kongresszus résztvevői a rendelkezésre álló tanácskozási anyaggal megismerkedhessenek.

Minden a kongresszusra vonatkozó átirat a végrehajtó bizottság titkárához, Häusler József tanárhoz, Bécs, I. Schauflegasse 6. intézendők.

Halálozás. *Pilászy* Endre, Kassa sz. kir. város erdésze (Hernádszentistván), az Országos Erdészeti Egyesület rendes tagja, 64 éves korában, e hó 3-án elhunyt. Béke hamvaira!

Faragó Béla magpergető és faiskola-vállalata az idén a következő kitüntetésekben részesült: Bukarestben diszoklevél és ezüstérem, Kolozsváron diszoklevél, Nagyváradon ezüstérem, Zentán aranyoklevél.

Köztelek Zsebnaptár 1907-re. *Rubinek* Gyula és *Szilassy* Zoltán az Országos Magyar Gazdasági Egyesület titkárai szerkesztésében megjelenő *Köztelek Zsebnaptár* XIII. évfolyama most hagyta el a sajtót. Az a körülmény, hogy a naptár jelen évfolyama már a tizenharmadik, mutatja, hogy a magyar gazdaság körében szives fogadtatásra talált. A naptár tartalma a gyakorlati mezőgazdasági életben felmerülő összes kérdésekre felvilágosítást nyújt. Nincs az állattenyésztés, takarmányozás, tejgazdaság, növénytermesztés, szőlőművelés, borászat, gyümölcsstermesztés, mezőgazd. technika, gépészet, építészet, egy fontosabb kérdése sem, amelyre a naptár utbaigazítással ne szolgálna. Az idei év folyam kibővítettett a folyó évben életbeléptetett külföldi kereskedelmi szerződésekben az állatok és állati termékek forgalmának szabályozására vonatkozó rendelkezések kimerítő ismertetésével, valamint a gazdatiszti törvény fontosabb pontjainak ismertetésével. A naptár végén az idén is helyt kapott az annyira szükséges és jól bevált jegyzéknapló. Kiállítása a régi, könnyen kezelhető és tartós. Megrendelhető a „Köztelek” szerkesztőségében (Budapest, Köztelek-utca 8. sz.) 3:50 K. előleges beküldése mellett.

Az Irgalomháza, melybe valláskülönbség nélkül felvétetnek a gyógyíthatatlan betegek, azon kéréssel fordul a t. közönséghez: kegyeskedjék a karácsony alkalmából e szánandókról is megemlékezni. A könyörületes szeretet számukra szintén karácsonyfát fog felállítani.

A könyöradományokat Budapest, III. ker., az irgalomházi főnökséghez kérjük küldeni.

